

APRIL 2009
letnik 5

07

KAZI
N

PRIMORSKI ŠTUDENTSKI UNIVERZITETNI ČASOPIS

Kondom je za na penis,
ne za na moralo

Akcija – Mladež UP in kr***

Intervju – Uroš Smolej

Po papirju papir, po novinarju novinar

Miha JESENŠEK

strokovnjak za nove medije, spletna družbena omrežja in Kitajsko

Že kar redno se dogaja, da debata v družbi ali na spletu pripelje do vprašanja, ali bo klasičnim medijem odklenkalo. Mokre sanje vsakega multimedijskega in spletnega gurua so, da se bo to zgodilo že jutri in da bodo radii, televizije in časopisi preprosto izumrli. Sam sem skeptičen.

Dejstvo je, da naklade časopisov padajo in da se predvsem dnevno spremljanje novic seli na splet. Tam je tudi slika iz TV-ekranov. Sam listam po spletnem Večeru, Delu, Dnevniku, Mladini pa Economistu, Guardianu in New York Timesu. Preprosto je hitreje (ni treba čakati na naslednje jutro ali celo večdnevno dostavo) in ceneje (papirnati izvod stane, pri spletnem pa si v zameno za nično naročnino raje ogledam še kakšno dodatno reklamo, ki mi jo servirajo). Nekateri omenjajo tudi skrb za okolje, češ da prišparamo s papirjem, a ta je bosa – že večkrat je bilo dokazano, da spletni časopis s svojimi strežniškimi kapacitetami naredi prav toliko škode okolju kot papirnata različica. Toda iskanje zelenih virov energije za napajanje strežniških grozdov je eno, kakovostna medijska produkcija pa drugo. Prav tako moramo ločiti sam fizičen medij (papir, splet) od vsebin, ki se prek teh medijev prenašajo. Tukaj je jasno: klasične medijske hiše še vedno producirajo več in predvsem kakovostnejšo vsebino od neorganiziranih posameznikov brez ustreznih novinarskih znanj, veščin in kapitala. Da bi zgodbo kakovostno raziskali in predstavili, potrebujete ogromna sredstva, ki jih povprečen bloger nima. Potrebujete strokovno izobražen kader, čas za zbiranje informacij, za raziskave na terenu ... in vse to stane. Dober novinarski prispevek je produkt, v katerega je najprej predvsem treba vlagati.

Blogerji so dobri kronisti, to drži. Mnogokrat neobremenjeno poročajo o dogodkih, ki bi sicer za mainstream medije ostali neopaženi, prikazujejo alternativne zorne kote in so že v smislu zdrave konkurence na trgu novic zaželena alternativa poklicnim novinarjem. Z relativno poceni in uporabniku prijazno tehnologijo (snemalniki, fotoaparati, kamere, programi za obdelavo in objavo na spletu) lahko takšna mnenja danes postanejo dostopna vsakemu, ne da bi zato morala skozi uredniške filtre. Pogosto pa jim zmanjka časa, znanja in denarja za poglobljene analize, raziskave in kakovostne predstavitve.

Mogoče bo papirju nekoč res odklenkalo (in ga bo nadomestil digitalni papir, ki pa bo prej moral postati bolj neodvisen od električnega omrežja, baterij, programske opreme, ki ga poganja ...). Načini spremljanja novic se spreminjajo in se bodo zagotovo še v prihodnje. Tudi internetu bo sledilo kaj novega. Vprašanje pa je, ali bo izumrl klasični novinarski koncept, ki producira preverjene in kakovostne zgodbe. Ne verjamem, da ga bodo izpodrinili blogerji in državljanski novinarji

4 Napovednik

6 (O)glasna deska

7 Akcija

11 Izvenserijsko

12 Tradicija veslaštva

13 Avtogeni trening

14 Burja na šofiti

17 Kondomi

18 Brez slabe vesti

20 Prisegam, da lažem

21 Spor(t)na centrifuga

22 Postscriptum

23 Jazz kantina

24 Fotojota

26 Svet gre počasi v ... KAOS!

27 Tales from Neverland

28 Iz neke vmes

29 Intervju – Uroš Smolej

33 Mojedelo

34 Kolumna – Marko Gavriloski

35 Kolumna – Andrej Černic

36 Kolumna – Matija Stepišnik

37 Kolumna – Nataša Kramberger

38 Potopis – Sardinija

42 Samoumetnost

43 Obišči

44 Preberi

45 Poslušaj

46 Pogledj

47 Kažin meseca

UREJA >> Matjaž Kljun

matjaz.kljun@upr.si

MOJIH 73 »RAČUNALNIKOV«

V TEM ČLANKU VAM NE BOM PREDSTAVIL NOBENE NOVE PROGRAMSKE OPREME, OPERACIJSKEGA SISTEMA ALI RAZNIH NOVOSTI OZIROMA SOCIALNIH PREMIKOV NA SPLETU. V BISTVU VAM NE BOM PREDSTAVIL NIČESAR, KAR BI BILO POVEZANO Z RAČUNALNIKI. ALI PAČ. SAJ JE RAČUNALNIK (V TAKI ALI DRUGAČNI OBLIKI) ŽE V VSAKI NAPRAVI (MOJ PROFESOR NA FAKULTETI SE JE ŽE LETA 1997 HVALIL, DA IMA NJEGOV RAČUNALNIK V (DRAGEM) AVTU TAKO ZMOGLJIV PROCESOR KOT NJEGOV NAMIZNI PENTIUM). IN VSAKA NAPRAVA IMA SVOJ VMESNIK, KI SE GA (NA)UČIMO UPORABLJATI KOT VSAK RAČUNALNIŠKI PROGRAM.

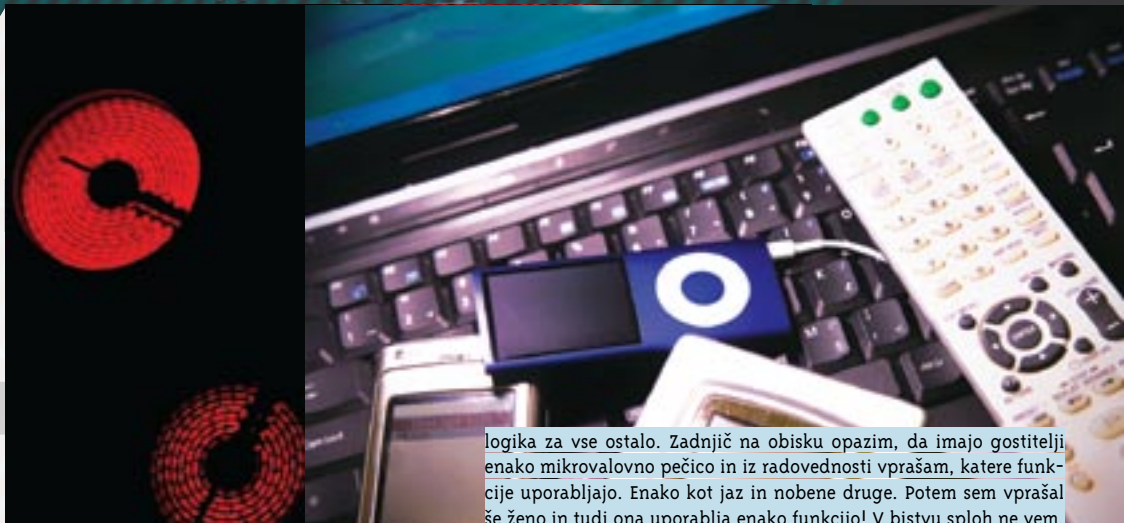
Nedavno tega sem prebral članek Donalda Normana v reviji *ACM's Interactions*. Gospod Norman je strokovnjak na področju uporabniških vmesnikov in uporabnosti elektronskih naprav na splošno. Najdete ga na spletu - www.jnd.org, kjer ima povedati veliko zabavnega. Naslov članka je precej klišejski: *Ljudje smo iz zemlje, naprave pa iz vesolja*. Ob prvi misli nam naslov ne pove ničesar, a v celoti povzame članek.

Po nekaterih raziskavah naj bi povprečna družina v zahodnem svetu doma imela 73 elektronskih naprav. Že ta podatek me je presenetil, zato sem se lotil štetja nabora elektronskih naprav v naši družini: (električni) štedilnik, pečica, mikrovalovna pečica, sesalnik, pralni, sušilni in pomivalni stroj, multipraktik, mešalec, namizni računalnik, zaslon, trije prenosniki (dva precej stara, a v uporabi), MP3 predvajalnik, TV, HI-FI (pet komponent), satelitski sprejemnik, dva prenosna in en IP telefon, strežnik (še en zaslon), brezžična dostopna točka, usmerjevalnik, modem, skrinja, dva hladilnika, Pulsar ura, budilka, trije fotoaparati (en digitalen) ... huh — mi je zmanjkalo. Berem naprej: sedem naprav je še vedno v originalni embalaži in nikoli uporabljenih (tega pri nas ni), 14 naprav je pospravljenih v kuhinjskih predalih (vse je na pultu in že naštetu), v kopalnici (mogoče sušilec za lase) in dnevni sobi (razen električnega šilčka nimamo ničesar). Ops ... kaj pa vse naprave, ki so varno pospravljene v shrambi: ISDN telefon, štiri radijski sprejemniki, prenosna CD/MP3 predvajalnika in Walkman, približno pet zapestnih ur, radijski budilki ... To je 40 naprav v

precejšnji uporabi, ena v predalu in 15 neuporabljenih. Skupaj torej 56 naprav (če sem pravilno preštel), ki jih večinoma »obvladam«. Kar precejšnja številka, čeprav sem precej pod povprečjem zahodnega sveta. Morda tudi zato, ker otroci še ne zahtevajo Xboxa, Wii-a, PS2-ja, radijsko vodnega helikopterja ... oziroma vseh tistih modernih stvari, ki jih želijo otroci, ki jih je prevzel moderni svet.

In zdaj si poskušajte zamisliti, koliko časa na dan prebijemo za vsemi temi napravami. Koliko časa se z njimi ukvarjamo, ugotavljamo, kako delujejo, kako jih prepričamo, da delujejo tako, kot si mi želimo, gledamo, opazujemo, poslušamo, tipkamo, pritiskamo, držimo, nosimo ... In to še ni vse. S koliko napravami se srečamo izven našega doma: parkiromati, bankomati, napravami za podaljšanje veljavnosti zdravstvenih kartic, POS terminali, samostojnimi blagajnami v trgovinah, fotokopirnimi stroji, faksi, službenimi telefoni, dlančniki, netbooki ... Naprave zavzemajo veliko našega časa. Počasi si ga jemljejo še več. Če si priznamo ali ne, so nas deloma zaslužnile. Ogromno stvari sicer lahko postorimo hitreje, učinkoviteje, kakovostneje ... A za kakšno ceno?

Naprave, s katerimi rokujemo, večinoma niso narejene po meri človeka. Zadnjič sem potreboval pol ure, da nisem ugotovil, kako se na štedilniku nastavi uro tako, da se plo-

šča po določenem času ustavi. Štedilnik ima preko 30 funkcij in pet gumbov (štiri plošče in časomerilec). Koliko kombinacij bi moral vedeti na pamet za tekočo uporabo? Vse štiri plošče lahko gorijo hkrati in za vsako lahko nastavim čas ugašanja. Poleg tega ima ena plošča še možnost okrogle ali ovalne oblike in ena tri velikosti in vsako od teh oblik lahko ugasmem po določenem času. Seveda lahko po določenem času spremenim le moč kuhanja (deset minut – moč deset, 20 minut – moč pet in nato se plošča ugasne). In vse to s petimi gumbi. Na koncu sem na pečici nastavljal alarm, da me je spomnil na štedilnik. Še danes ne vem, kako se nastavi uro in navodila so še vedno varno spravljena v registratorju v omari. Pred nekaj dnevi sem kuhal kosilo za otroke. Pristavil sem olje in med tem je hči hotela gledati risanke. Ko sem vse zagnal, ni bilo zvoka od nikoder. Z zvokom sem se ukvarjal, dokler mi sin ni rekel, da v kuhinji gori! Požar smo pogasili in zvok usposobili. Začel je delovati šele, ko sem vse sodelujoče naprave ugasnil in ponovno prižgal. Mobilni telefon! Sam na primer nikoli ne vem, kako poslati vizitko. Ali najprej najdem osebo, ki ji želim poslati vizitko, ali osebo, ki je na vizitki? V telefonu pri vsaki osebi v imeniku piše le »Pošlji vizitko«. Izberem in nadalje piše »Dodaj osebo«. Komu? Katero? Veliko bolje bi bilo »Pošlji vizitko te osebe ... Izberi prejemnika«. Videosnemalniki (stari VCR ali novi HD) so znani po tem, da so privzeto zapleteni. Pri svojem sem vedno porabil 15 minut, da sem nastavljal snemanje. Vedno znova. Preprost postopek (izberi dan, začetek, konec, kanal) se je razdelil na sedem gumbov (zdaj sem preštel in spet porabil 15 minut). In to je bila poleg *Stop/Play/Rew/FF* edina funkcija, ki sem jo uporabljal.

V bistvu se pri večini naprav naučimo eno ali nekaj funkcij, ostalih pa nikoli ne pogledamo. Naša mikrovalovna pečica ima 25 gumbov in od tega uporabljam samo gumb za hitro segrevanje pice. En klik, 25 sekund. Skodelica čaja – trije kliki. In podobna

logika za vse ostalo. Zadnjič na obisku opazim, da imajo gostitelji enako mikrovalovno pečico in iz radovednosti vprašam, katere funkcije uporabljajo. Enako kot jaz in nobene druge. Potem sem vprašal še ženo in tudi ona uporablja enako funkcijo! V bistvu sploh ne vem, kaj mi naprava ponuja. Vsi imetniki istega modela, ki jih poznam, so zadovoljni s klikom za pico.

Počasi lahko zaključimo, da naprave niso ravno prijazne. So tiho, ne povedo ničesar, ne pomagajo nam, ko se kaj zalomi, ko česa ne vemo. Naprave sploh niso socializirane (beri: preproste za uporabo s preprostimi navodili in vodili pri uporabi). Če jih ne znamo uporabljati, smo krivi mi in nikoli naprave. Raje nikomur ne povemo za težave, ker se nam lahko smeji, saj smo verjetno tehnološko nepismeni. Raje prevzamemo krivdo. Mi! Nikoli naprava!

Kljub temu da imamo s tehnologijo neprestane težave, si nakopljemo še več na glavo in jo častimo z vsemi pristojnostmi. Posvečamo ji veliko pozornosti in jo nevede spoštujemo, ker toliko zmore (gigaherci, petabajti, megapiksli, bluetooth ... 802.11abgn, USB, 65 listov/s ...). Poglej zaslon mojega telefona s 16 M barv! Kupil sem fotoaparata z 12 Megapiksli. V resnici večina sploh ne ve, kaj to pomeni in je vsa tehnologija neumna, ker če ji ne damo točnih napotkov, se hitro vse skupaj ustavi in porabimo veliko časa za to, da zadevo spravimo do želenega rezultata. Verjamem, da je pri vsaki napravi potreben določen čas učenja. A tega časa bi se pri danem številu naprav z nešteto funkcijami, od katerih jih je samo peščica uporabnih za navadnega smrtnika, nabralo precej. Današnje naprave (še) niso narejene po meri človeka in so zato prej iz veselja kot z zemlje. Če bi jih delali na Zemlji, bi bile precej bolj prijazne! Ko se vam naslednjič kaj zalomi pri štedilniku, brez slabe vesti zvalite krivdo nanj.

P. S.: Razumem, da je vsako leto potrebno mikrovalovni pečici dodati 10 novih funkcij, ker bi drugače ne bila korak pred ostalimi na trgu. Enako velja za Ms Word, le da temu dodajo 1000 novih funkcij vsako tretje leto. ❄